

عنوان مقاله:

کاروانسراهای شهرستان ساوه (نمونه های خشکه رود، آوه، باغ شیخ و ورده)

محل انتشار:

همایش ملی کاروانسراهای ایران: گذشته، حال، آینده (سال: 1399)

تعداد صفحات اصل مقاله: 20

نویسنده:

شمسی خادملو - پژوهشگر پژوهشگاه میراث فرهنگی گردشگری و صنایع دستی، پژوهشکده زبان شناسی کتیبه ها و متون، کارشناس
ارشد تاریخ ایران دوران اسلامی

خلاصه مقاله:

شهر قدیم ساوه به دلیل قرارگرفتن در شاهراه ارتباطی بین شرق و غرب و جاده ابریشم، دور بودن آبادیها و شهرها از یکدیگر مسائل مربوط به امنیت و حفاظت و ثبات سیاسی، دلایل اقتصادی و نظامی به عنوان راه ارتباطی مراکز سیاسی- حکومتی، مذهبی و شهرهای مهم آن زمان مانند ری- همدان، ری- بغداد، اصفهان- قزوین و کاشان- قزوین، کربلا- خراسان این شهر را به یکی از مراکز ارتباطی و پایگاه مهمی برای اقامت و استراحت ایران مرکزی تبدیل کرده بود. لذا تردد در این راه ها درآمدهایی را از طریق اسکان مسافران و اخذ عوارض راهداری از آنها نصیب اهالی این منطقه می کرد همچنین پرورش شتر و راهنمایی کاروانیان نقش قابل توجهی از نظر اقتصادی در توزیع و گردش کالا در شبکه مبادلاتی و رشد و افزایش منابع مالی این منطقه داشته است. در عصر سلجوقیان به سبب تدابیر و کیاست خواجه نظام الملک صدر اعظم کاردان ایرانی امنیت و نظم شدیدی بر سرتاسر امپراطوری سلجوقی که از کرانه های مدیترانه تا مرز چین گسترده بود استقرار یافت و در پی آن رفت و آمد مسافران و بازرگانان و کاروانیان بین شهرها بیشتر شد این امر وجود ساختمان های بیشتری را در بین راه ایجاد می کرد به همین دلیل کاروانسراهای بزرگی بنا نهاده شد. در زمان حکومت مغولان پس از تخریب شهر ساوه و رونق گرفتن سلطانی و زنجان، راه از ورامینکه شهر آبادی در آن دوره بوده، به جای ساوه به شمال غربی تغییر مسیر داده و از مسیر قزوین به زنجان می رفتند و این موجب شد راه حکومتی تغییر کند و جاده های ری تا ساوه تا حد زیادی رونق خود را از دست دادند. گاه کاروانسراهایی به تبع تغییرات زیادی که در دوره های مختلف در راه ها ایجاد می شد به علت قرارگیری در مسیر کاروانیان در منطقه ای اهمیت بیشتری پیدا می کرد و رونق و توسعه می یافت و یا از رونق می افتاد این اتفاق معمولاً در شاهراه ها به گونه ای به تبع تغییر حکومت ها و تغییر مراکز حکومتی و سیاسی تغییر می کرد. برای مثال: در دوره ایلخانان آوه بیش از ساوه مطرح می شود. در این زمان راه هادچار تغییرات زیادی می شوند. ری از رونق می افتد و ورامین شکل می گیرد. با مطرح شدن زنجان و سلطانی به عنوان مرکز حکومت راه دسترسی به مرکز کشور اینگونه می شود که کاروانیان و مسافران ابتدا به قزوین و از آنجا از طریق بوبین زهرا به ساوه می آمدند و بعد از ساوه به قم می رفتند و وجود کاروانسراهای حبیب، ورده و خشکه رود گواه آن هستند که بنای اولیه آنها در دوره ایلخانی ساخته شد. در دوره های گذشته و بویژه در عصر صفویه شهر آوه بر سر راه کاروانرو واقع بوده و این کاروانسرا همواره میزبان جمعیت کثیری از کاروانیان از نقاط مختلف بوده است. در دوره افشاریه و زندیه ساخت کاروانسرا همچنان ادامه یافت اما به تدریج از اواسط دوره قاجاریه ورود امکانات نوین ارتباطی که سفر را راحت تر و سریع تر می ساختند و در نتیجه ارتباط گسترده با اروپا به ایران راه یافته بودند باعث از رونق افتادن کاروانسراها و ویرانی تدریجی آنها شدند. در دوره قاجاریه که تهران به عنوان پایتخت انتخاب می شود راه تهران به ساوه تغییر کمی می کند. بعد از رود شور منزل بعدی ...

کلمات کلیدی:

ساوه، کاروانسرا، صفوی، ایلخانان، زندیه، سفر، جاده ابریشم

لینک ثابت مقاله در پایگاه سیویلیکا:

<https://civilica.com/doc/1246196>

